

'Morir és de vital importància'

Sota aquest títol, Luciérnaga reedita, en una versió corregida i ampliada, algunes conferències d'Elisabeth Kübler-Ross (1926-2004), entre les quals la que va pronunciar a Barcelona l'any 1992. Conservant-ne la integritat, l'espontaneïtat, la frescor i la unitat, aquestes conferèn-

cies són el viu testimoni d'una autora molt coneguda i traduïda, amb més d'una vintena d'obres, que va especialitzar-se en els estudis sobre la mort i les cures paliatives i va decidir investigar l'experiència final de la vida, no només en el terreny teòric sinó també en el pràctic.

ESTILS

Dubtar: benefici espiritual?

En tots els temples sempre hi ha espai per a la incertesa, encara que subtil i a vegades marginat

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

La certesa es pot entendre com una fortalesa, un vestigi cultural que cal cultivar i reafirmar. El paradigma científic, però també l'econòmic i fins i tot el polític, basa la seva solidesa en la certesa: és l'objectiu on arribar, el bé preuat. Fem de la certesa sinònim de seguretat i ja de petits veiem com els adults ens marquen en vermell la nostra falta d'encert, de la mateixa manera que es penalitza el desencert com si la vida fos un esport on guanya qui més encerta. Fins i tot la inversió milionària de les campanyes polítiques es fa precisament per convertir els indecisos... En definitiva, sembla com si la tendència natural per créixer i desenvolupar-nos passés per allunyar-nos del dubte: la veritat ens atreu. El problema sorgeix quan erigim la veritat en propietat exclusiva en lloc de percebre-la com a realitat inclusiva. En conceptualitzar-la i modelar-la segons els propis desitjos, equiparem veritat a certesa i, per tant, n'excloem el dubte, el qual esdevé, al seu torn, sinònim de malfiança i també d'immoralitat (una conducta dubtosa).

Com que l'àmbit per idiosincràsia dels judicis morals són les religions, tendim a pensar que el fet de dubtar queda al marge d'una religiositat forta, on només regnen les certes. Però, és sempre així? ¿O, més aviat, només la inclusió del dubte permet una espiritualitat més completa i, per tant, gràcies als dubtes la religiositat és més fecunda i deixa de ser una seca i desvitalitzada estructura dogmàtica?

Errar i la fe cega

En efecte, l'anomenada *fe cega* relega la capacitat de dubtar a la temptació diabòlica perquè és l'única força interior capaç de fer trontollar les

idees. Fixem-nos, tanmateix, que aquest sotrac es fa en un pla mental, més pròxim a la ideologia i, per tant, a l'ídol. Per no caure en la idolatria de la pròpia creença, les tradicions espirituals incorporen els beneficis del dubte, que faciliten sortir d'un convenciment hostil i tancat, poc a veure amb la humilitat i la porositat desegocentrada que es proposa com a camí. Traçar aquest camí, recórrer-lo amb l'experiència, és també la clau per no estancar-se en una visió encarcerada i pretesament certa. Cal errar, com en qualsevol àmbit de la vida, perquè l'equívoc pertany al món de la certesa, s'ajuden i s'equilibren. Cal errar també amb el que porta d'implícita aquesta acció: moure's, vagar no amb el propòsit últim de perdre'ns sinó amb l'oportunitat de descobrir paratges imprevistos (perdre'ns per retrobar-nos), dubtant d'un mapa que no sempre s'ajusta a les complexitats del terreny.

El papa Francesc, en una entrevista amb Antonio Spadaro, director de *La Civiltà Cattolica*, respon a la qüestió sobre la certesa i el dubte de la manera següent: "Aquest buscar i trobar Déu en totes les coses deixa

sempre un marge a la incertesa. L'ha de deixar. Si una persona diu que ha trobat Déu amb certesa total, sense cap marge d'incertesa, alguna cosa no va bé. Per a mi això és clau. Si un té respostes per a totes les preguntes, estem davant d'una prova que Déu no està amb ell. Vol dir que és un fals profeta que usa la religió per bé propi. Els grans guies del poble de Déu, com Moisès, sempre han donat espai al dubte. Hem de fer espai al Senyor, no a les nostres certes, hem de ser humils. En tot discerniment veritable, obert a la confirmació de la consolació espiritual, hi ha present la incertesa", conclou el Papa, que afegeix: "Un cristià restauracionista, legalista, que ho vol tot clar i segur, no troba-

Conversa
Quan no hi ha marge per al dubte no hi ha possibilitat d'establir un diàleg

Beneficis
Gràcies als dubtes la religiositat és més fecunda i menys dogmàtica

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous.
I la setmana que ve:
XII Mostra de Cinema Espiritual de Catalunya

GETTY

Confessions i converses

L'Espai Avinyó acull la tercera sessió del Cicle de Diàleg Interreligiós dedicada ara a les tradicions islàmica i budista amb la participació de Montse Castellà (Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes) i Mariam Eloitri (Associació de Dones Musulmanes a Catalunya). Serà el dimarts 17 de novembre, a les 19 h, al carrer Avinyó, 52, de Barcelona.

La cita de la setmana

"Ens cal que el no-res arrelí l'atzar a l'engranatge dels dissenys, que les mans d'un aire net llaurin solcs fèrtils, on potser alenin les paraules"
Montserrat Butxaca

rà res... El que, avui, busqui sempre solucions disciplinàries, el que tendeixi a la *seguretat* doctrinal de manera exagerada, el que cerqui obstinadament recuperar el passat perdut, tindrà una visió estàtica i involutiva. I així, la fe es converteix en una ideologia entre tantes altres".

L'espai del dubte

La incertesa és la saba d'una veritat floral difícil de collir sense que es panseixi. Aquest cultiu de la confiança, si es hi fixem bé, fonamenta el vincle espiritual evitant confondre confiança amb convenciment; de fet, trenca qualsevol convenciment al mateix temps que consolida la creença i la pràctica religiosa, per paradoxal que pugui semblar. De fet, la *fe cega* actual depassa el marc religiós i impregna qualsevol manifestació secular: els més acèrrims crítics a qualsevol expressió religiosa sovint fan gala d'aquesta ceguesa i enarboren el seu convenciment. Quan no hi ha marge per al dubte, no hi ha diàleg, ja que només l'interrogant ens permet que una afirmació esdevingui pregunta. És un efecte desengreixant de l'orgull.

En tots els temples sempre hi ha espai per al dubte, encara que subtil i a vegades marginat. L'oració, per exemple, és la posada en pràctica d'aquesta incertesa, l'exercici quotidià i íntim per no oblidar-nos de la importància del dubte en la creença. El filòsof Georges Santayana ho escriu així: "No tindria sentit determinar i demanar el millor si això que considerem millor hagués de passar en qualsevol cas. La possibilitat de la derrota és una de les circumstàncies amb què la meditació ha de retallar les nostres esperances, considerant que l'oració no està garantida... L'oració, en confrontar l'ideal amb l'experiència i l'ineludible, tendeix a fer l'ideal humil, pràctic i eficaç. En resum, l'oració no farà que ploqui, però, mentrestant, pot cultivar l'esperança i la resignació i pot preparar el cor per a qualsevol eventualitat", conclou Santayana.

No és el mateix retre culte al dubte que incorporar el dubte al culte. I aquí es diferencia el benefici espiritual que ens ofereix la incertesa amb la seva idolatria, que ve a ser el que coneixem com a escepticisme. Per al relativisme, el dubte és la finalitat, el Déu últim que cal obeir.

Per l'efecte metabòlic de la ideologia, en l'escepticisme el dubte esdevé certesa. Però quan la incertesa hi és sense per això acaparar tot l'espai, n'enforteix els fonaments gràcies a l'obertura de finestres que, alhora, el ventilen. No cal tenir sempre l'última paraula, sinó, més aviat, transformar el rotund punt final en el silenci harmoniós i sostingut dels punts suspensius... —

Ha passat un àngel

Opinió

SÍLVIA PALAU PUJOLS
CENTRE ZEN BARCELONA

Quan un grup de persones estan parlant i de cop i volta es fa un silenci sobtat, algú sol trencar aquest buit estrany amb l'expressió: "Ha passat un àngel". Sembla que l'ésser humà té necessitat d'explicar el que és inexplicable, d'omplir els buits amb paraules i, en aquest cas, amb una bonica justificació. Però és a través d'aquest silenci, que intentem trencar amb rapidesa perquè sovint se'ns fa incòmode, que podem trobar precisament la comoditat.

El mestre zen Wanshi (1091-1157) va escriure un conegut poema en què fa referència a la il·luminació silenciosa, que comença dient: "Quan en el silenci tota paraula és oblidada, irromp davant vostre amb nitidesa. Quan ho realitzeu, el temps deixa de tenir límits i és el moment en què la vostra realitat ve a la vida". El seu ensenyament ens diu d'endinsar-nos en el silenci per assolir la plena presència, el temps sense límits, la consciència d'unitat, el despertar o il·luminació.

Silenci
Aprofundir en el silenci ens permet prendre consciència de la pròpia intimitat, un espai on refugiar-nos davant els petits i grans conflictes de la vida quotidiana

Amb la meditació podem posar en pràctica aquesta capacitat de connectar amb el silenci. Assentats en el coixí, concentrats en el cos i la respiració, observem que apareixen pensaments però els deixem passar, sense voler-los atrapar ni rebutjar, permetent que apareguin i desapareguin. També sentim petits sorolls, propers i llunyans, el so de la respiració o potser el cant d'un ocell. Però això no significa que el silenci hagi desaparegut, podem tornar a ell perquè és un silenci sempre present.

Aprofundir en aquest silenci ens permet, doncs, prendre consciència de la pròpia intimitat, d'un espai per refugiar-nos davant dels petits o grans conflictes de la vida quotidiana. Deixant que passi un àngel darrere l'altre, és a dir, cultivant els espais buits, podem entrar en contacte amb el nostre espai íntim, que conté la pau que tendim a cercar a fora o a través de les paraules. —